

УДК 371.134+372.4+371.31

НАТАЛІЯ ГОНЧАР

м. Хмельницький

nataly_gonchar@mail.ru

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядається питання реалізації інтерактивних технологій в процесі формування готовності вихователів дошкільних навчальних закладів до підготовки дітей до школи. Проаналізовано оптимальні умови розвитку дошкільників та розвиток інноваційних процесів, які забезпечують освітній процес дошкільного навчального закладу. Визначається актуальність та ефективність використання даних технологій у процесі формування професійної готовності майбутніх вихователів та в навчально-виховному процесі дітей дошкільного віку. Дається визначення поняттю «інтерактивне навчання». Подано зразки інтерактивних технологій. Визначаються умови, в процесі яких використання інтерактивних технологій буде активним та ефективним.

Ключові слова: вихователі, готовність, інтерактивні технології, підготовка до школи, формування готовності.

Проблема підготовки дитини старшого дошкільного віку в дошкільному навчальному закладі до навчання у школі є актуальною для українського суспільства з огляду на його розвиток у контексті якісних змін, об'єктивного взаємозв'язку і взаємозумовленості явищ матеріального і духовного світу. Адаже рівень готовності дитини впливає на успішність становлення її особистості, засвоєння дитиною не стільки системи галузевих знань, скільки розкриття перед нею науки життя у доступній формі – формування практичних і життєво необхідних умінь, навичок орієнтуватися у нових умовах життя, знаходити своє місце серед інших, відчувати межу відповідної поведінки, ініціювати добродійність, що має важливе значення у формуванні соціальної активності й духовного потенціалу особистості. Саме отримання цих знань, умінь та навичок полегшить навчальну діяльність дошкільнят у наступній ланці освіти – початковій, так як одним із важливих змістовних модулів професійно спрямованих навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах (ВНЗ) є проблема підготовки дитини до навчання у школі. Відповідно до цього особливий наголос при підготовці майбутнього вихователя слід робити на системному підході як методологічному інструменті організації педагогічного процесу у дошкільному навчальному закладі (ДНЗ).

Таким чином, перед вихователями дошкільних навчальних закладів проблема пошуку технологій навчання, які б сприяли формуванню готовності дітей до школи, їх самостановленню, саморозвитку, самоактуалізації, самореалізації всіх позитивних якостей особистості.

Підготовку до педагогічної діяльності та готовність до неї на психолого-педагогічному рівні вітчизняні й зарубіжні вчені розглядають з різних позицій: основи загальнопедагогічної підготовки та становлення професіоналізму особистості педагога (О. Абдулліна, В. Андрущенко, Ю. Бабанський, Г. Балл, А. Бойко, В. Володько, Н. Гузій, К. Дурай-Новакова, І. Зязюн, А. Кузьмінський, З. Курлянд, О. Мороз, В. Сластьонін та ін.); виявлення сутності й змісту формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності (О. Біда, Л. Кондрашова, М. Коць, Н. Кузьміна, С. Литвиненко, А. Ліненко та ін.); обґрунтування психологічної готовності педагогів до праці (М. Дьяченко, Л. Кандибович, П. Перепилиця, В. Рибалко та ін.); упровадження нових педагогічних технологій навчально-виховного процесу в закладах освіти (П. Автономов, І. Бех, А. Белкін, А. Вербицький, О. Дубасенюк, О. Падалка, О. Пехота, О. Пометун, Г.Селевко, С. Сисоєва, О. Сухомлинський та ін.); становлення професіоналізму вихователя дошкільного навчального

закладу (Л. Артемова, Г. Беленька, Р. Буре, О. Кононко, Т. Поніманська, С. Русова, Л. Семушина та ін.).

Проблема формування готовності й підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів до педагогічної діяльності висвітлюється в працях таких дослідників, як С. Будак (до навчання іноземної мови), К. Волинець (інтеграція загальнопедагогічної підготовки), Н. Грама (до економічного виховання), Н. Ємельянова (до роботи над засвоєнням дітьми народознавчої лексики), Н. Ковальова (до навчання техніки читання дітей 6–7 років), О. Кучерявий (організація професійного самовиховання майбутніх вихователів), Л. Машкіна (до використання інноваційних технологій), Т. Танько (до музично-педагогічної діяльності) та ін.

Незважаючи на те, що формування готовності педагогів до професійної діяльності стало предметом дослідження багатьох науковців, проблема використання інтерактивних технологій у формуванні готовності майбутніх вихователів до підготовки дітей дошкільного віку до школи ще не одержала сьогодні всебічного висвітлення.

Метою даної статті є визначення актуальності, ефективності та особливостей реалізації інтерактивних технологій навчання в процесі формування готовності вихователів дошкільних навчальних закладів до підготовки дітей до школи.

Сучасна професійно-педагогічна підготовка ґрунтується на вимушеному поєднанні і взаємопроникненні традиційної авторитарної і гуманістичної педагогіки. Традиційна система навчання майбутнього вихователя, зорієнтована на навчальний предмет, а не на особистість студента; на репродуктивний характер діяльності, вербальні методи навчання, авторитарний стиль спілкування, жорстоку регламентацію навчально-виховного процесу. Панування передусім лекційно-семінарської, як основної форми організації навчання, наочно демонструє свою неспроможність виконувати завдання, які постають перед сучасним вихователем, а отже й перед його професійно-педагогічною підготовкою в педагогічному закладі [2].

Сьогодні дошкільний навчальний заклад хоче бачити вихователя, який здатний забез-

печити розвиток інноваційних процесів, які за основними компонентами освітнього процесу поділяються на:

- педагогічні (тобто навчальні і виховні), що передбачає розробку й упровадження авторських освітніх програм, уведення активних (інтерактивних) діалогових форм і методів навчання й виховання дітей;
- організаційні (управлінські) – сучасні економічні, психологічні, діагностичні, інформаційні технології, що дають змогу створювати відповідні умови для оперативного й ефективного прийняття керівником управлінських рішень [4].

Тому одним із шляхів змін професійно-педагогічної підготовки є трансформація традиційного навчального процесу в особистісно орієнтований, у якому студент визначається рівноправним суб'єктом навчальної взаємодії. Навчання в вищих педагогічних закладах повинно орієнтуватися не тільки на предмет, що вивчається, але й на особистість студента, його індивідуальні особливості, потреби та інтереси. Рольове спілкування змінюється особистісним з притаманними йому підтримкою, емпатійністю, утвердженням людської гідності та довірою. Це створює атмосферу співробітництва й зумовлює спілкування, спонукає до обміну думками, враженнями, досвідом. В організації навчання відбувається зміщення акценту з домінування окремих форм і методів навчання на визначення їх плюралізму, переваги творчої ініціативи, конструювання «ситуації успіху», «ситуації вибору», самоаналізу, самооцінки, самопізнання, самовираження, самореалізації [2].

Враховуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що сучасний дошкільний навчальний заклад потребує від майбутніх фахівців готовності до використання таких технологій навчання, які б змогли задовольнити усі вимоги сучасності щодо підготовки дітей до школи. До таких технологій можна віднести інтерактивні технології навчання, які наразі здобули великого визнання під час навчально-виховного процесу інших ланок освіти (початкова школа, вища школа, післядипломна освіта тощо).

На думку Б. Бадмаєва [1], інтерактивне навчання – це навчання, «спрямоване в

основному на психологію людських взаємин і взаємодії». Інтерактивний навчальний процес організовується таким чином, щоб практично усі діти брали участь у процесі пізнання, вони мають можливість розуміти та рефлектувати з тим, що їм знайоме. У процесі засвоєння навчального матеріалу, дошкільники здійснюють спільну діяльність, що дозволяє привносити свої знання, вміння та навички в роботу.

Таким чином, організація інтерактивного навчання дозволяє проводити навчально-виховний процес у різних формах. Так, індивідуальна форма передбачає самостійне вирішення поставленого завдання перед кожною дитиною. Парна форма використовується для вирішення завдань у парі. Під час групової форми роботи діти діляться на підгрупи та вирішують поставлені перед ними завдання. Якщо завдання дошкільники виконують одночасно, то це колективна або фронтальна форма роботи.

Цілеспрямована інтерактивна взаємодія дорослого з дітьми забезпечує оптимальні умови розвитку дошкільників, а саме:

- правильне та ретельне визначення теми, мети та завдань заняття;
- включення попереднього досвіду дітей у навчально-виховний процес;
- продумане поєднання індивідуальних і групових форм навчання, що дозволяє змінювати види діяльності дошкільників;
- активізація пізнавальної, розумової діяльності дітей на всіх етапах заняття;
- забезпечення творчої співпраці та взаємодії на заняттях;
- обов'язкове врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, їх творчих здібностей.

Адаптуючи інтерактивні технології, запропоновані К. Фопелем, до вітчизняної системи дошкільної освіти та опираючись на те, що провідною діяльністю дітей дошкільного віку є гра, критерієм класифікації інтерактивних технологій ми обрали цільові орієнтації гри (за Г. Селевком):

- дидактичні – мають на меті здійснювати організацію пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку;
- виховні – покликані формувати моральні та естетичні позиції дітей;

- розвиваючі – спрямовані на розвиток творчих здібностей, мотивацію навчальної діяльності;
- соціалізуючі – сприяють навчанню спілкування [3].

Однією з дидактичних інтерактивних технологій є технологія «Що було б, якби ...» допомагає не тільки закріпити отриманні дітьми знання, а й розвиває їхні творчі здібності. Разом з тим, вихователь сам має чудову можливість краще пізнати дітей, зрозуміти їхні почуття, надії та бажання. Цю технологію можна використовувати в кінці якої-небудь роботи, в кінці дня або тоді, коли є додатковий час для роботи з групою. У ході реалізації технології вихователь пропонує кожній дитині поміркувати й висловити свої припущення. Наприклад, «Що було б, якби зникли всі дерева на Землі?» тощо. На питання типу «Що було б, якби ...» не буває правильних або неправильних відповідей, тому дана технологія розвиває фантазію та інтуїцію дітей.

До виховних належить технологія «Передбачення», яка дозволяє дітям проявити креативність у «передбаченні» можливих варіантів вирішення проблеми. Наприклад, дошкільникам пропонують розбитись на групи та уявити, яким чином далі можуть розвиватися події в запропонованій педагогом ситуації: «Останній місяць весни – травень. У травні ви закінчите дошкільний навчальний заклад. У вас буде випуск. А далі ви підете навчатись у школу...». Діти продовжують розповідь вихователя, розкриваючи особливості їхнього навчання в школі.

Для розвитку творчої уяви дітей пропонуємо розвиваючу інтерактивну технологію «Карти Пропна». Таких карт є безліч, наприклад: завдання, чарівні дарунки, поява героя, надприродні властивості антигероя, боротьба, перемога, повернення додому, важкі випробування тощо.

Під час реалізації технології «Карти Пропна» діти сидять за столом, розглядають карти та обирають місце дії, казкового героя. Далі вихователь пропонує їм скласти казку про того героя, якого вони обрали. Діти по черзі описують ситуацію, дію, яка відповідає їхній карті.

Соціалізуюча інтерактивна технологія «За і проти» спрямована на розвиток пізнавальної

активності та допомагає визначити особисте ставлення до навколишнього.

В ході технології діти мають можливість розв'язувати проблемні ситуації з двох сторін: за й проти. Вихователь пропонує дітям виразити свою думку щодо ситуацій з життя або своє відношення до об'єктів або явищ навколишнього середовища. Наприклад, перед дітьми ставиться завдання розповісти, чому вони хочуть йти до школи або чому не хочуть.

Після проведення будь-якої з запропонованих технологій вихователь повинен провести бесіду з дітьми з метою визначення їхнього ставлення до технологій, один до одного, чи хотіли б вони пограти ще раз. Також підводить підсумок отриманих нових знань та вражень, які здобули дошкільники під час гри тощо.

Ефективність використання даних технологій залежить від підготовленості вихователя, особливо коли інноваційні процеси в закладах дошкільної освіти розвиваються стихійно. Викладачі вищих навчальних закладів мають створити такі умови, при яких формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій пропедевтичної підготовки дітей до школи буде ефективною. До таких умов можна віднести:

- оптимізація педагогічної взаємодії викладача й студента на основі належної інтеракційної культури;
- впровадження самокерованого навчання в процес фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ;
- створення необхідного матеріально-технічного забезпечення процесу вико-

ристання інтерактивних технологій у навчально-виховному середовищі ВНЗ;

- варіативне використання методів і форм фахової підготовки студентів до оперування інтерактивними технологіями в процесі вивчення нормативних і спеціальних курсів.

У контексті сказаного стає зрозуміло, що процес підготовки дітей дошкільного віку до школи на сучасному етапі має бути максимально орієнтованим на саму дитину; будуватися на найкращих освітніх технологіях, маючи на меті не тільки подання навчального матеріалу, а й гармонійний розвиток особистості дошкільника. А це можливо завдяки впровадженню інтерактивних технологій, ефективна реалізація яких можлива за умов дотримання певних вимог, які суттєво впливають на підготовку майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів та старших дошкільників. Подальші розвідки вбачаємо у визначенні готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій.

Список використаних джерел

1. Бадмаев Б. Ц. Методика преподавания психологии: учеб.-метод. пособ. для преподават. и аспирантов вузов / Б. Ц. Бадмаев. — М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. — 304 с.
2. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. / за ред. І. А. Зязюна, О. М. Пехоти. — К. : А.С.К., 2003. — 240 с.
3. Селевко Г. К. Современные технологи : учеб. пособ. / Г. К. Селевко. — М. : Нар. образование, 1998. — 256 с.
4. Шаманская Н. Интерактивные методы / Н. Шаманская // Дошкольное воспитание. — 2008. — № 8. — С. 24—27.

NATALIA HONCHAR
Khmelnitsky

FORMATION OF READINESS OF THE FUTURE EDUCATORS TO PREPARATION OF CHILDREN TO SCHOOL THROUGH THE USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES

The issues of realization of interactive technologies in the process of formation of readiness of educators of pre-school educational institutions to preparation of children for school have been examined in the article. Optimal conditions for the development of pre-school children and the development of innovative processes that support the educational process of pre-school educational institution have been analyzed. The relevance and effectiveness of using such technologies in the process of formation of professional readiness of the future educators and in the educational process of children of pre-school age have been determined. The definition to the term «interactive learning» has been given. The samples of interactive technologies have been offered. The conditions in the process of which the use of interactive technologies will be active and effective have been defined.

Key words: educators, readiness, interactive technologies, preparation for school, formation of readiness.

НАТАЛЬЯ ГОНЧАР

г. Хмельницький

**СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ
БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ**

В статье рассматривается вопрос реализации интерактивных технологий в системе формирования готовности воспитателей дошкольных учебных заведений к подготовке детей к школе. Проанализированы оптимальные условия развития дошкольников и развитие инновационных процессов, которые обеспечивают образовательный процесс детского сада. Определяется актуальность и эффективность употребления этих технологий в процессе формирования профессиональной готовности будущих воспитателей и в учебно-воспитательном процессе детей дошкольного возраста. Дается определение понятию «интерактивное обучение». Представлены образцы интерактивных технологий. Определяются условия, в процессе которых использование интерактивных технологий будет активным и эффективным.

Ключевые слова: воспитатели, готовность, интерактивные технологии, подготовка к школе, формирование готовности.

Стаття надійшла до редколегії 04.05.2016

УДК 378.011.3-051:172.3

ЮЛИЯ ГОРДИЕНКО

м. Луцьк

yulia.gord.8@gmail.com

**ЗМІСТОВО-КОГНІТИВНИЙ КОМПОНЕНТ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

Стаття присвячена дослідженню критеріїв та показників змістово-когнітивного компоненту педагогічної толерантності майбутніх учителів іноземних мов початкової школи. Визначено змістовий та когнітивний критерії, показниками яких є знання про права людини і дитини зокрема, ненасилля, межі педагогічної толерантності, дивергентне мислення, змістове та методичне наповнення навчального матеріалу. Діагностичне дослідження рівнів сформованості змістово-когнітивної складової засвідчило потребу удосконалювати професійну підготовку майбутніх учителів з метою формування педагогічної толерантності як їхньої професійно важливої якості.

Ключові слова: педагогічна толерантність, змістово-когнітивний компонент, ненасилля, права людини, межі педагогічної толерантності, рівні сформованості толерантності.

У сучасних умовах розвитку освітньої галузі в Україні зростає інтерес суспільства до процесу формування особистості учителя, який відіграє важливу роль у становленні та розвитку молодого покоління. У результаті підвищуються вимоги до професійної підготовки педагога. Найбільший науковий інтерес представляє комплекс професійно важливих якостей, які дають можливість педагогу здійснити таку взаємодію з учнями, яка сприяє всебічному розвитку особистості дитини, і толерантність як особистісна риса стає надзвичайно актуальною у педагогічній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом з'являється чимало робіт, присвячених дослідженню толерантності як особистісної якості. Так, толерантність як психологічне явище є предметом дослідження таких науковців, як Д. Леонт'єв, Г. Солдатова, О. Шаук, А. Маслоу, Г. Олпорт, Т. Чекмарьова, Ю. Поваренков, І. Федосєєва та ін. М. Андрєєв, Н. Боритко, Л. Безотечество, С. Бондирєва, А. Зінченко, М. Карандаш, Є. Клепцова, Ю. Котелянець, Ю. Макаров, М. Перепеліцина, Ю. Тодорцева та інші дослідники вивчають толерантність як особистісну якість педагога та визначають структуру